

Dezinformace jako jev? Spíš idea - utkvělá

 forendors.cz/p/8d9d035180f66a71c0ce35d4cc38787c

Tak se nám včera strhla debata na X. O dezinformacích. Jestli jsou dezinformace jenom jev, nebo i problém.

Adam Růžička z *Institutu H21* s úlevou oznámil, že problém dezinformace se konečně posunul z roviny bezpečnostní do roviny společenské. Nová shoda je podle něj dobrým východiskem pro další diskusi. Marie Heřmanová, která se dezinformacemi zabývá coby badatelka v *Národním institutu pro zvládání rizik SYRI*, šla ještě dál a pravila, že dezinformace jsou jenom společenský jev... Proti tomu se ovšem ohradil akademický filozof Tomáš Koblížek, který trvá na tom, že dezinformace jsou problém, nikoli jen jev.

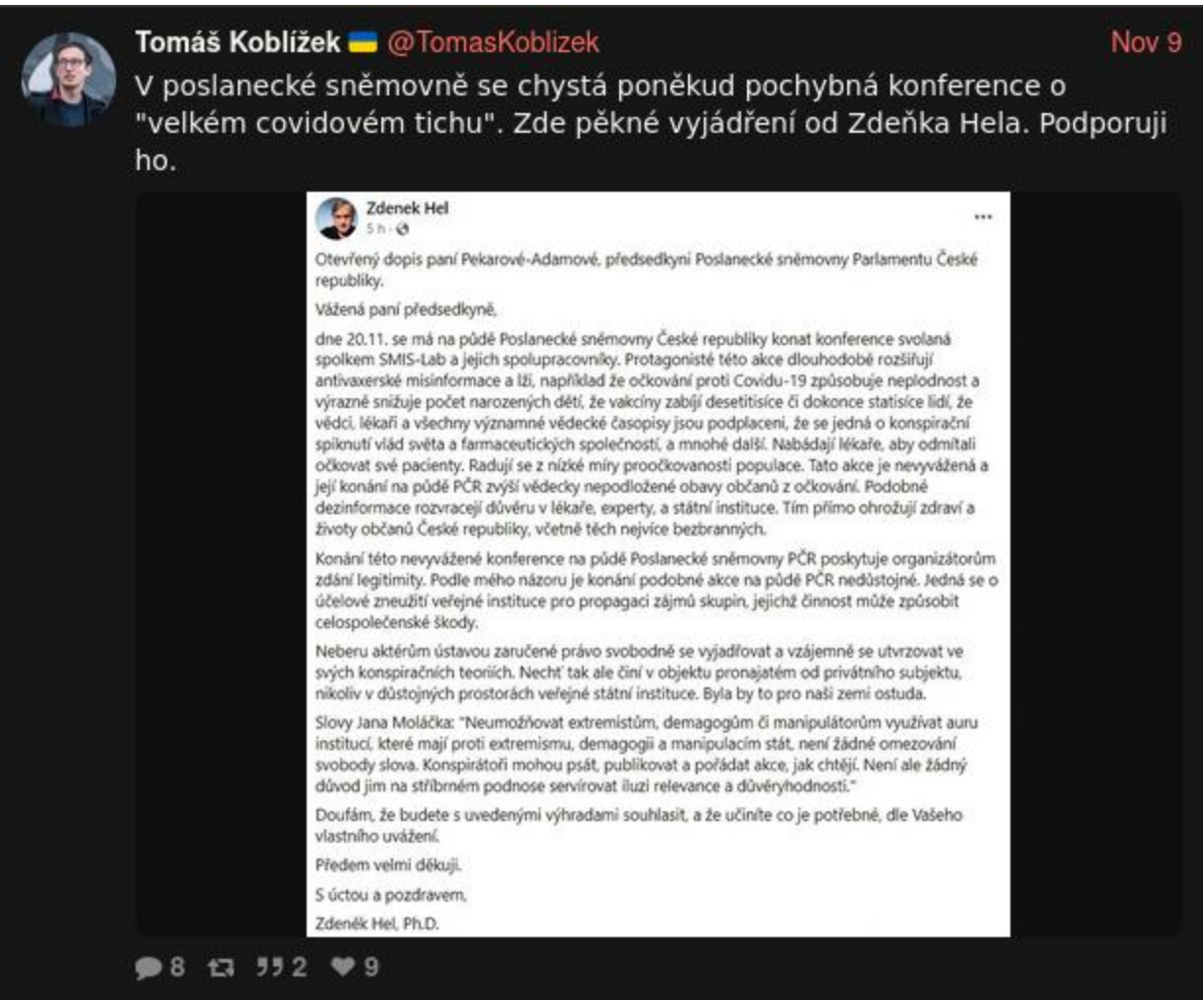
Musím dát Tomáši Koblížkovi za pravdu. Dezinformace jsou problém. Ale pozor, abychom nepadli do slovní pasti. Dezinformace jsou problém sice vždy, ale jen z definice. Stejně jako je problém zlo nebo ďábel. Vůbec nevádí, že je ďábel imaginární, zlý je dál, dokonce i když neexistuje. Jako zlo je ďábel i problémem (jakkoli neexistujícím) - problémem imaginárním. A to by měl Tomáš Koblížek jako filozof jazyka vědět, a když už chce těm dezinformacím aka ďáblu dělat advokáta, aspoň z nás nedělat blbce.

Dřív, než jsou dezinformace problémem, jsou nepochybně jevem, otázka je však jak častým. Protože jedině častý jev by si zasloužil větší společenskou pozornost. Společenským problémem ale dávno nejsou ani tolik dezinformace samy jako přehnaná a přeplacená pozornost, která se jim věnuje. A součástí toho problému jsou pak ony překrásné, bohatě dotované konference o ďáblu, kde se však zapomene říct, že se bavíme o zlu imaginárním.

Dezinformace nejsou problém zcela imaginární, ale ani ne častý, aby se o něm muselo konferovat každé pondělí a pátek. O zemětřesení u nás taky nerokujeme tak často jako v Japonsku ani neinvestujeme do staveb, které by zemětřesení odolaly. Zato do "budování odolnosti" proti "dezinformacím" sypeme miliony, ač nás ohrožují asi tolik jako zemětřesení. Naši budovatelé "společenské odolnosti" jsou dávno sami společenský jev hodný studia. Ostudný jev - dalo by se na nich nastudovat, jak hloupě skáčou akademici po penězích za politicky vykolíkové pseudoproblémy.

Když kvalita přechází v kvantitu (imaginární neomarxismus v praxi)

O množství dezinformací Tomáš Koblížek nic neříká, ale pokud čtu jeho další Xové výstupy správně (například jeho bezvýhradnou podporu paranoidnímu patologovi Zdeňku Helovi, když volal po zákazu poslaneckých akcí na půdě parlamentu:

považuje Koblížek dezinformace za problém reálný a značný.

V tom mu ale za pravdu dát nemohu. Tomáš Koblížek má pravdu pouze formálně, nebo chcete-li slovně. Jeho point je korektní pouze akademicky, nikoli věcně.

Navíc Tomáš Koblížek chápe dezinformace značně volně. Pokud patří mezi politické příznivce Zdeňka Hela, zřejmě nemá problém s tím, že tento zmatený přírodovědec rád používá slovo dezinformace na všechno, co se mu nelíbí a nekryje se s jeho světovým názorem (u intolerantních lidí se tyto dvě kategorie shodují). Pokud by bylo dezinformací vše, co za ni prohlašují lidé jako Zdeněk Hel, pak je to problém rozsahem velký, protože dezinformace by byla prakticky všechno (vzhledem k míře nelibosti, kterou v nich svět a jejich spoluobčané budí).

Zdeněk Hel například za dezinformátora prohlásil lékaře Šimona Reicha jenom proto, že má jiný názor na jeden hromadně vyráběný preparát a jeho antivirotické užití. A Tomáš Koblížek jeho názor sdílí. Za problematické totiž považuje to, že Institut H21 ústy Adama Růžičky pozval do Prahy Bretta Weinsteina. Tohoto evolučního biologa YouTube demonetizoval, protože šířil informace (tehdy ještě označované za dezinformace), že vir covidu unikl z laboratoře. Podle Koblížka je pozvání Weinsteina problematický krok, protože i Weinstein si myslí, že *Ivermectin* může pomoci lidem zvládnout akutní covid. A to je tedy důvod, proč ho nepozvat do Prahy!

Zdůrazňuji, že nejde o *Ivermectin*, ale o to, že jistí lidé (Tomáš Koblížek a Zdeněk Hel) sdílejí bigotní názory na to, jak klasifikovat jim nelibé jednání a smýšlení - jako dezinformaci. A že to podle nich zahrnuje velkou šíři názorů a postojů.

Vezměme ale jejich vágní úzus vážně. Nic jiného nám ani nezbyvá, část lidí slovo dezinformace opravdu užívá ledabyle jako Zdeněk Hel. Pokud to chápeme takto široce, dezinformací se zřejmě myslí jakákoli "škodlivá informace". A teď jde jen o to, komu a jak škodí, čí zájem poškozují. Mohou poškodit například obchodní zájmy nějaké firmy, které nemusí být ovšem v souladu se zájmy jejich zákazníků...

Z toho opět plyne (a já dávám Tomáši Koblížkovi opět za pravdu), že (dez)informace jsou problém, protože nejsou dobré, ovšem ještě záležití, z jakého úhlu na ně hledíme - špatné zprávy jsou to jak pro koho.

Pokud jste propadli helovské parapředstavě, že dezinformace jsou všechno a je jich všude kolem hodně, svět je tedy prosycen zlem, ďáblem, jistě se vám uleví, když si řeknete, že je toho sice hodně, ale zas tak zlé to není. Už proto, že tolik zla kolem nás by se muselo nějak negativně projevit, což se jaksi neděje. A tak prohlásíte dezinformace za prostý jev, jak to udělala Marie Heřmanová.

Je to úhyb stranou. Motivováni k tak laciné sofistice jsou zejména ti, kdo si z dezinformací a konspiračních teorií udělali živnost a mají je vypsané ve svých grantech (patří mezi ně SYRI i Marie Heřmanová). Jako jev mohou být dezinformace dál časté, a tak je možné, ba žádoucí v projektu pokračovat. Jev zní sice méně akutně než problém, ale na to jsou akademici zvyklí, že sledují různé jevy... Němci pro tuto taktiku mají jedno slovo – *verharmlosen* = vydávat věc za méně nebezpečnou, než je.

V tom má Tomáš Koblížek pravdu. A chytil kolegyni Heřmanovou správně. Dezinformace jsou *ex definitione* problém a zlo. A zašantročit dezinformace za "společenský jev" není terminologicky fér.

Pokud se však ty strašlivé dezinformace až tak zle v reálném světě neprojevují, bude problém někde jinde.

Řešení je nasnadě. Nejde o kvalitu, ale o kvantitu. Jed je dál jed, ale pokud vás neotráví, je to proto, že jste ho nepozřeli, nebo jen velmi málo, nebo jste rezistentní či co dalšího.

To, čemu říká dezinformace Zdeněk Hel, nebezpečné skutečně není, je to odlišný názor, a ten je naopak prospěšný (z dlouhodobější perspektivy i těm, kterým nevyhovoval). Doufejme, že tohoto jevu bude v naší společnosti víc.

Pak je tu ale dezinformace jako něco špatného - tedy ten bezpečnostní problém, kterým nejsou už podle nikoho v celé debatě. Tak v čem je problém? Jediná svízal je podle všeho to, že debatu o pseudoproblému dezinformací neumí nikdo ukončit a nejspíš ani nechce, protože musí doklepat akademickou pětiletku (na kterou jsou napsány projekty SYRI), a tak bude dál ještě několik let mlátit prázdnou slámu - pardon: společenský jev.

Přítom tu jeden společenský problém je: obludná setrvačnost akademických korporací, které se snaží zavděčit svým chlebovárcům virtuálním tancem kolem jejich morální paniky.

Zpráva *Vojenského zpravodajství* za minulý rok byla potěšující. Bezpečnostní problém dezinformací a nepřátelského působení se pohybuje v mezích, kde ho dokážeme úspěšně kontrolovat. Problémem je tak nakonec panika a zneužití tématu dezinformací ve vnitropolitickém boji k diskreditaci legitimních názorů a občanských postojů (přesně tak, jak to dělá i Zdeněk Hel). Dejme slovo vojenským zpravodajcům:

Část obyvatelstva členských zemí EU a NATO se tedy ocitla ve stavu jakési morální paniky, neboť získala pocit, že této údajné hrozbě ze strany Ruské federace nedokáže čelit. Tento fakt, spolu se skutečností, že konkrétní propagandistické kanály nebylo ve většině případů možné přesně identifikovat, a tím, že výsledky jejich působení byly jen obtížně kvantifikovatelné, měl za následek mimo jiné masivní nadužívání pojmů s touto problematikou spojených (např. „hybridní válka“, „propaganda“ či „dezinformace“). Ty tak především v laickém diskursu ztratily pro popis a chápání uvedených fenoménů jakýkoliv význam a začaly se užívat spíše pro dehonestaci názorových protivníků a radikálně zjednodušující vysvětlení komplexních jevů,¹⁴ což jejich detailní analýzu a případné řešení problémů, jichž byly odrazem, spíše znesnadňovalo.

Prohlubující se vágnost a významová neurčitost zmíněných termínů přitom vedla i k případům, kdy je někteří političtí a společensktí aktéři začali používat i pro označení pravdivých informací, jenž však nebyly v souladu s jimi prosazovanými idejemi, a kdy dokonce docházelo ke spojování kritiky vládních politik s propagandistickým působením cizí moci, což mohlo vést k vyčlenění části do té doby legitimních hlasů z politické debaty.

Naši akademici jsou jev, který odpovídá Platónově definici sofistů: z velkého dělají malé, z malého velké, ze silného slabé, ze slabého silné... Ve svých debatách různě skáčí mezi odůvodněním ryze formálním (dezinformace je problém z definice) a tupě materiálním (dezinformace je informace, která působí škodu). A nakonec se zdá, že se dohadují jenom o tom, jestli pojem hodnotově zabarvený může být podmnožinou hodnotově neutrálního...

Ano, dezinformace jsou společenský jev, ale možná spíš než pouhý jev jsou dezinformace také idea – utkvělá.